

Maandag 2 november 1914 – ochtendeditie

Antwerpen.

De Antwerpsche Tijdingen van 29 oktober, nr 8. Het dagblad dat te Antwerpen met steun van de overheid na het bombardement is ingericht, schrijft het volgende over de Nederlandse uitvoerende afdeling van het centraal bureel van inlichtingen te Antwerpen:

Niet alleen in Nederland, doch buiten de grenzen, in België, ja in Antwerpen zelfs, hebben de Nederlanders hun beschermende hand uitgestrekt ten voordele der ongelukkige Antwerpenaars.

Op het initiatief van de heren Wit van der Veen, E. H. von Baumhauer, baron G. W. de Vos van Steenwijk, werd het Antwerps centraal bureel voor inlichtingen aan vluchtelingen tot stand gebracht. Omwille van de waarheid moeten wij er bijvoegen dat enige aan hun stad verkleefde Antwerpenaars een behulpzame hand hebben toegestoken om het werk tot een nuttige inrichting te maken.

Pas enige dagen gesticht, is het wonderlijk te zien, wat troost en gerustheid reeds in sommige families gebracht werd.

Wij raden dan ook onze bevolking aan, ruimschoots gebruik te maken van de bereidwillige tussenkomst van voornoemd comité, dat gevestigd is op de Kunstlei 61. En we zijn overtuigd, de tolk te wezen van gans Antwerpen en de beproefde in Nederland uitgeweken inwoners, om onze innigste dank te betuigen aan allen, die medegewerkt hebben tot het in stand brengen van dit zo menslievend werk, en inzonderheid aan de heren Van der Veen, voorzitter, von Baumhauer en baron de Vos van Steenwijk, leden, die daarvoor opzettelijk uit Nederland zijn gekomen met een onzer landgenoten.

Hulde aan deze filantropen.

Wij voegen hier aan toe, dat mr. Louis Franck, voorzitter der intercommunale commissie, prof. Meijers en bovengenoemde heren uit Roosendaal riep (waar zij het spoorwegbestuur en de stationscommandant bijstonden bij de distributie der vluchtelingen over heel ons land), om de terugkeer der vluchtelingen naar Antwerpen te bespreken, waaruit, met goedkeuring ook der militaire overheid, dit bureel ontstond op 14 oktober. Senator Van der Molen, advocaat Poplimont, de heer Montens van Oisterwijk, lid van de bestendige raad, de griffier provincial Schobbens (Belgen), vormden hiertoe met hen een comité-generaal, onder beschermheerschap van de Nederlandse consul-generaal J. A. van den Bergh te Antwerpen.

Het Belgisch uitvoerend comité bestaat uit de heren Schobbens, Horemans en de Keyzer, voor wie geen moeite ooit te veel blijkt en die zich ware vaderlanders tonen, waarop vooral Antwerpen trots mag zijn.

De burgerlijke gouverneur van Antwerpen heeft, in antwoord op een desbetreffende vraag, als zijn mening te kennen gegeven, dat de bemiddelde Duitsers thans voorgoed naar Antwerpen kunnen terugkeren.

Uit La Rochelle wordt aan de Indépendance belge gemeld, dat de Belgische vluchtelingen in Frankrijk, die te La Pallice per stoomboot zijn aangekomen, naar verschillende departementen zijn gezonden en tot dusver als volgt verdeeld: Ariège, 4000; Charente, 2000; Dordogne, 2000; Boven-Garonne, 2000; Gers, 1000; Gironde, 1000; Lourdes, 2000; Lot-et-Garonne, 2000; Hoge Pyreneeën, 100.000; Lage Pyreneeën 5000; Tarn en Garonne, 3000; Vendée, 3000; Deux-Sèvres, 3000; Tarn, 5000; Vienne, 2000; Boven-Vienne, 2000. Verder

zijn er nog 1000 vluchtelingen naar Cahors en 1000 naar Mont de Marsan verzonden.

Volgens een telling van het Franse ministerie van oorlog, bedraagt het aantal van de naar Frankrijk gevluchte Belgen 400.000.

De Brusselse oorlogsschatting.

Na langdurige onderhandelingen is de Brusselse oorlogsschatting op 45 miljoen frank vastgesteld. Dit betekent een vermindering met 5 miljoen. Wekelijks moet 12,5 miljoen worden afbetaald.

Uit de oosthoek van België.

Men meldt ons:

Het aantal Duitsers, dat thans de plaatsen, behorende tot het kanton Maaseik, bezet, bedraagt ruim 3000. Van deze vertoeven er 1200 te Bree, 300 te Kinrooi, 300 te Molenbeersel, 150 te Kessenich, 35 te Opitte, 800 te Maaseik; de rest is over de andere kleinere dorpen verdeeld. Het zijn meestal mannen van 35 tot 45 jaar, die tot de landstorm uit Hannover behoren.

De commandant voor Maaseik, de oberleutnant-adjudant Ruchain, houdt zijn zetel op het stadhuis. Het huis van de burgemeester is ingericht tot militaire bureaus; ook is hier het militair postkantoor gevestigd.

Op al de dorpen zijn proclamaties aangeplakt. De commandant van Maaseik doet hierop de bevolking kond, dat geheel België thans onder Duits beheer is. Alle burgemeesters, secretarissen en andere ambtenaren van de plaatsen in genoemd kanton hebben zich naar de Duitse voorschriften te gedragen. Overtreding wordt met zware straffen bedreigd.

De gehele bezetting gedraagt zich voorbeeldig. De bevolking draagt kalm en gelaten haar lot, dat met de dag zwaarder wordt, nu de levensmiddelenvoorraad begint op te raken.

Alhoewel er nog geen honger geleden wordt, zien de mensen de naderende winter met bange zorg tegemoet.

De prijzen der dagelijkse mondbehoefte stijgen voortdurend. Voor een roggebrood van tien pond, dat onder gewone omstandigheden met 1 frank wordt betaald, wordt thans het dubbele geëist. De meeste bewoners zien zich genoodzaakt, zich in de vroege avond ter ruste te begeven, aangezien petroleum niet meer te krijgen is. Waar vroeger de liter petroleum voor acht cent werd aangeboden, is nu reeds de prijs hiervan tot 20 cent en meer gestegen. Vooral in de kleinere dorpen is de vrees voor de "Duits", zo groot, dat de meeste bewoners zich slechts gedwongen op straat begeven. De meesten blijven binnen de muren van hun huizen, ofschoon de Duitse soldaten alles in het werk stellen, om hen tot vrienden te maken. Doch het vertrouwen in de "Duits" wil er bij de meesten maar niet in, al zien zij ook meermalen hier en daar een of twee dorpsgenoten in vertrouwelijk gesprek met de vreemde soldaten.

Te Kessenich is de verstandhouding tussen de Duitse bezetting en de bewoners opperbest. Het gebeurt meermalen, dat ze gezamenlijk in een café gezellig zitten te keuvelen.

De tram Maaseik-Kessenich zal binnen enkele dagen onder Duits beheer weer geëxploiteerd worden. Het Belgische douanekantoor aan de Nederlandse grens bij Kessenich zal alsdan door Duitse beampten worden geopend.

Berlijn, 1 november.

Het grote hoofdkwartier heeft vanochtend medegedeeld:

In België worden de krijgsverrichtingen bemoeilijkt door het onder water zetten van gebied aan het IJzerkanaal, dat men door verwoesting van de sluizen bij Nieuwpoort bewerkstelligd heeft. Bij Ieper zijn onze troepen verder doorgedrongen. Er zijn zeker zeshonderd gevangenen gemaakt en enige Engelse kanonnen buitgemaakt.

Parijs, 1 november. Het officiële communiqué luidt:

Er valt niets nieuws van het front Nieuwpoort-Diksmuide te melden. De Duitsers hebben hun hevige aanvallen in heel het noordelijke gebied voortgezet. Wij hebben vorderingen gemaakt ten noorden en oosten van Ieper. Op het overige gedeelte van het front hadden hevig kanonvuur en enige tegenaanvallen geen resultaat.

Alleen in de week van 14 tot 20 oktober zijn er 7683 Duitse krijgsgevangenen geïnterneerd, ongerekend het konvooi krijgsgevangenen, dat van het front naar de achterhoede op weg is.

Vlissingen, 1 november. Gisteren en vandaag is er op geheel Walcheren nog onophoudelijk zwaar kanongebulder uit de richting van de Belgische kust gehoord.

Maandag 2 november 1914 – avondeditie

Belgische vluchtelingen.

De Posthoorn deelt mee, dat men te Vlissingen, waar zeer veel Belgische postbeambten verblijven, begonnen is met de tractementen van die beambten over de maanden september en oktober uit te betalen en dat daarmee geregeld zal worden voortgegaan.

Het Belgische comité te Middelburg richt aldaar een Belgische school op.

Over Roosendaal zijn gisteren 12.510 vluchtelingen uit Nederland naar België vertrokken.

Levensmiddelen voor de Belgen.

Het stoomschip Iris is hedenochtend hier aangekomen en dadelijk is men bij Furness' loodsen in de Maashaven begonnen, met de lossing van de lading, die uit ongeveer 1350 ton tarwe bestaat. De lossing geschiedt in vier lichters, die morgen naar Brussel vertrekken.

De lading gerst, door het stoomschip Mars hier aangebracht, blijkt toch niet bestemd te zijn voor de American Commission for Relief in Belgium.

Rotterdam. Belgische vluchtelingen.

Heden zijn 576 vluchtelingen van hier naar Antwerpen en omstreken vertrokken. Van het station Delftse Poort reisden af 284 kostelozen en 174 betalenden, van het station Beurs 112 betalenden en 6 kostelozen.

Amsterdam. Belgische vluchtelingen.

Hedenmorgen zijn 230 vluchtelingen naar Antwerpen teruggekeerd.

Parijs, 1 november. Officieel bericht van 11 uur 's avonds:

Uit België zijn geen nieuwe berichten ontvangen.

Aardenburg, 1 november.

Alle militaire wagens van de Burchtplaats te Brugge vertrokken met 2 kanonnen door de Smedenpoort op weg naar Torhout of Oostende. Twee lange groengemaakte treinen met zingende Duitse militairen gingen naar Oostende of Blankenberge. Niemand mag door St.-Andries naar Oostende. Verder kan ik mededelen, dat er gevallen van zelfmoord en desertie onder de Duitsers voorkomen.

Hedenmiddag was er op de Grote Markt concert van zestien marinemuzikanten. Het werd bijgewoond door een 200-tal militairen.

De pier van Blankenberge is afgebrand. 's Middags vertrokken uhlanen en voetvolk in kleine afdelingen naar Oostende.

Zaterdag en zondag werd weer zwaar kanongebulder gehoord.

Londen, 2 november. Harold Ashton, de correspondent van de Daily News in Noord-Frankrijk, die weer seint dat Rijsel door de bondgenoten bezet is en verder verwacht, dat de Duitsers nu wel reeds met pak en zak uit Brugge, waar zij slechts op het teken daartoe wachtende waren, zullen zijn weggetrokken, zegt, dat de hoofdmacht van de vijand de bondgenoten het vlakke gebied ten noorden van Zinepezele (?) betwist, een gebied dat besproeid wordt door vijf riviertjes. Men voorziet echter, voegt hij daaraan toe, dat de Duitsers zich hier slechts tijdelijk staande zullen kunnen houden.

Zondag werd er weer hard gevochten. De Duitsers hadden zich verschanst in de bossen rondom Zonnebeke (oostelijk van Ieper), waar zij vele bomen hadden omgehouden en op elkaar gestapeld, terwijl zij hun machinegeweren gemaskeerd hadden met nu door de herfst vergeeld gebladerte.

Wij hebben, zo gaat hij verder, deze bossen weer en nog eens weer met geschut- en geweervuur aangevallen, geholpen door de listen van de guerillatactiek, waarmee de Indische troepen zo vertrouwd zijn.

Een gepantserde trein werd van leper uit langs de spoorweg naar Roeselare gezonden en reed om het uur langs de zoom van het bos, waar men de Duitsers veel verliezen toebracht. De vijand, die grote moed aan de dag legt, heeft met allerlei listen de trein pogen af te snijden en de spoorweg te vernielen, doch tot dusver slaagde hij daarin niet.

De vooruitgeschoven stellingen in het bos werden veroverd en heroverd, en in sommige van deze schermutselingen hebben de bondgenoten vele gevangenen gemaakt en een paar kanonnen buitgemaakt.

De Duitse cavalerie heeft niet veel kunnen uitrichten en vertoont tekenen van demoralisatie.

De strijd in deze bosachtige streek is hevig en verwoed. Hij duurt nu drie dagen achtereen en zal wellicht nog een week lang worden voortgezet. De Duitsers zijn als konijnen in hun holen. Als onze fretten hen uit één daarvan opjagen, vluchten zij dadelijk in een ander en zo wordt het spelletje voortgezet.

De vloot mengde haar stem gisterenmorgen opnieuw in het luidruchtige koor en bombardeerde de kust tussen Nieuwpoort en Oostende.

In de afgelopen nacht hebben de bondgenoten bij heldere maneschijn en koud weer opnieuw terrein gewonnen in korte, vinnig schermutselingen, waarin de goerka's zich hebben onderscheiden.

Het resultaat van de krijgsverrichtingen gedurende de afgelopen week is meer dan bevredigend geweest. Wij zijn opnieuw in Rijsel en het verlaten, door granaten geteisterde Diksmuide is niet langer een schuiloord voor afdelingen van de vijand, doch de begraafplaats voor een groot aantal van zijn doden.

Uit Antwerpen.

Breda, 2 november. Gisteren en hedennacht hoorde men in Antwerpen hevig geschutvuur, komende uit de richting Lokeren. De toestand daar blijft onveranderd. Onder de Duitse soldaten heerst een zeer gedrukte stemming en gevallen van desertie komen herhaaldelijk voor. Muziek, zoals voor een paar weken, wordt niet meer gehoord. De Duitsers treden op als bewakers der stad, gedragen zich steeds ordelijk, maar zien er geenszins als overwinnaars uit. Door de burgerij worden zij zoveel mogelijk genegeerd. Vragen zij inlichtingen, dan worden die of niet begrepen of zakelijk, maar zeer beleefd beantwoord. Verschillende Duitse militairen, die ik sprak, vertelden mij, dat het hun in Antwerpen in het geheel niet bevalt en dat zij dolgraag van alle overwinningen wilden afzien, als zij maar niet meer behoeften te blijven en konden terugkeren. Zij klagen er over, dat men in Antwerpen zo koel tegen hen was en dat de prijzen der waren in de cafés enz. zo hoog waren. Als overwinnaar zagen zij er in geen geval uit.

De Duitse hospitalen liggen vol gekwetsten. De Belgische ambulance houdt zich nu in hoofdzaak bezig met de zorgen voor vluchtelingen, welke geen onderdak of geen voedsel meer hebben, en met het verzorgen van de zieke burgers. Volgens bevel van de Kommandantur mogen de tot hospitaal ingerichte particuliere huizen nog niet ontruimd worden en de bedden niet verwijderd.

De scholen zullen heden over een week weer geopend worden. De onderwijzers, die zich nu nog niet aangemeld hebben, verliezen hun betrekking. De openbare inrichtingen werken alle betrekkelijk goed. De waterleiding gaat in de meeste huizen weer tot de hoogste verdieping. Gas- en elektrisch licht is er nu voldoende. De elektrische tram rijdt op bijna alle lijnen; 50 procent van het personeel is aan de arbeid. Het dradennet is men bezig te herstellen.

Het officiële uur is natuurlijk het Duitse. De burgers blijven zich echter steeds aan de Belgische tijd houden en bedienen zich daar ook zoveel mogelijk van. Vraagt men hoe laat het is, dan krijgt men steeds de Belgische tijd te horen.

In de gevangenissen zijn de meeste gevangenen terug. Begrafenissen vinden regelmatig plaats. De overleden Duitsers en ook de Belgische militairen worden steeds op het kerkhof te Wilrijk begraven. Besmettelijke ziekten komen niet voor.

Voedsel is er nog ruim voldoende, doch de prijzen worden verbazend hoog. Het meel is met 25 procent opgeslagen en kost thans 83 frank per 100 kg, de petroleum kost 50 centiemen per liter, lucifers 10 cent per pak, zout 25 à 30 centiemen per pond, eieren 25 à 28 centiemen per stuk. Het vlees en de boter zijn goedkoper dan voor de oorlog.

Belgische vluchtelingen.

Door ambtelijke tussenkomst is aan het Nederlandse comité tot steun van Belgische vluchtelingen uit Denemarken overgemaakt, het bedrag van giften daar te lande ingezameld door te Kopenhagen verschijnende bladen, te weten een som van 25.000 kronen, ingekomen bij het dagblad National Tidende, en een van 1000 kronen als eerste bijdrage van het dagblad Raden Amtaros.

Geïnterneerden.

De zaterdag in de Koninklijke Militaire Academie te Breda geïnterneerde Belgische militairen zijn heden naar Harderwijk doorgezonden.

Men meldt ons uit Maastricht:

Sedert gisteren mogen weer reizigers naar Luik per stoomboot vertrekken. Vooraf moeten zij zich echter voorzien van een pas, waarop uitdrukkelijk vermeld staat: per stoomboot.

Sedert gisteren worden hier geen passen naar België meer aan automobilisten verstrekt. Alleen voetgangers kunnen een pas krijgen. Dit zal zeker weer een maatregel voor enkele dagen zijn.

Auto's, gisteren van hier met reizigers naar Brussel vertrokken en die een geregelde dienst tussen beide steden onderhouden, kwamen heden hier leeg terug. Vijf dagen lang mocht niemand per auto uit Brussel. Dus dezelfde maatregel, die we een poos geleden in Luik gehad hebben.

De Nation stelt voor, dat Engeland geld zal geven aan de Belgische regering, voor de Belgische vluchtelingen in Nederland, welk geld dan door de Belgische consuls in ons land besteed zou kunnen worden.

Het blad beroept zich, om te bewijzen hoe erg de nood in ons land is, op een tweede ingezonden stuk van mej. Ellen Walshe. Deze heeft nu het aantal inwoners van Nederland tot zes miljoen verhoogd, maar herhaalt, dat wij hier in Zuid-Holland alleen het oorlogsbrood moeten eten, dat, volgens haar, voornamelijk vervaardigd is uit zemelen en aardappelen. Ook zegt zij, dat in deze provincie alle zaken volkomen stil staan. Er komen nog andere beweringen in het stuk voor, die het wenselijk maken, dat deze Engelse, bij al haar goede bedoelingen, zich betere inlichtingen verschaft.

Proclamatie.

De burgemeester van Rotterdam brengt ter kennis, dat de Duitse overheid aan het Nederlandse gezantschap te Brussel heeft medegedeeld, dat het in haar bedoeling ligt de uitgeweken Belgen te doen terugkomen, opdat terug normale betrekkingen in het bezette België zullen heersen. Daarbij is door die overheid de volgende kennisgeving gedaan:

“Onder de Belgische vluchtelingen in Nederland is het gerucht verspreid, dat, wanneer zij eenmaal in België zijn teruggekeerd, de Duitse autoriteiten hun de terugkeer naar Nederland om familie af te halen zouden verbieden. De gouverneur-generaal wenst dat tegen dit valse gerucht, dat het herstel van regelmatige toestanden in de grensstreken in de weg staat, zou worden opgetreden en dat de vluchtelingen zullen weten, dat het hun geoorloofd is hun familie te gaan terughalen.”

De burgemeester voornoemd,

ZIMMERMAN

Rotterdam, 2 november 1914.

De oorlogstoestand.

In zijn bericht van gisterochtend erkent het Duitse grote hoofdkwartier, dat in België het krijgsbedrijf door het onder water zetten van het IJzergebied wordt bemoeilijkt. Het krijgsbedrijf der Duitsers wel te verstaan. (Wat ons reeds eerder van Franse zijde was medegedeeld.) Intussen maken wij na de bezetting van Bikschote ten noorden van Ieper, want deze plaats was in de vorige Duitse mededeling bedoeld, in die buurt vorderingen.

Het Franse bericht weet hier niets van, spreekt in tegendeel van vorderingen ten noorden en oosten van Ieper door de bondgenoten, een tegenspraak die misschien daaruit moet worden verklaard, dat het Franse communiqué een halve dag jonger dan het Duitse is.

Een correspondent van de Tijd te Brugge meldt het volgende over de stemming onder de Duitsers in België, dat gedeeltelijk klopt met hetgeen ook in ons blad reeds over deserties in hun gelederen is gemeld:

Wat ik in Oostende reeds heb menen op te merken, zag ik hier bevestigd. Er begint zich, en dat is begrijpelijk, een onrustige stemming onder de Duitse troepen voor te doen en een mopperend geluid te horen tegen de officieren, die nutteloos mensenoffers brengen om de IJzer te forceren. Niet zozeer nog onder hen, die van het front terugkeren.

Wanneer de soldaten van de strijd zijn teruggekeerd en in de achterhoede wat pauzeren, komen hun zinnen tot kalmte en beseffen ze welke waanzinnige strijd ze hebben meegemaakt. Daartegen zijn reeds verscherpte bewakingsmaatregelen genomen en de soldaten is verboden, de nacht bij particulieren door de brengen, om zich in burgerkleren te steken en aldus uit te wijken.

Ook de zelfmoorden onder de officieren nemen aanmerkelijk toe en in het Hotel du Sablon alhier, hebben zich reeds drie officieren een kogel door het hoofd gejaagd, terwijl een majoor zich verdronken heeft. Wanneer de Duitsers dan ook blijven voortgaan, overwinningen te forceren door massaoffers en het roekeloos verspillen van kanonnenvlees, zal men spoedig nog wel erger horen dan deze deserties."